

aanpak van bedrijven die de regels aan de laars lappen. De huidige maatregelen op het gebied van opsporing en bestraffing blijken onvoldoende om ondernemers te weerhouden van een bewuste, op financieel-economische gronden gebaseerde keuze voor illegale tewerkstelling. De bestaande handhavingsmaatregelen blijken door capaciteitstekorten in de uitvoering echter onvoldoende te kunnen worden toegepast. Gezien de

groeïende omvang van illegale tewerkstelling is naast aanscherping van handhavingsmaatregelen dus ook capaciteitsuitbreiding gewenst. Daarnaast is verbetering en stroomlijning gewenst inzake afstemming van vraag naar en aanbod van arbeidskrachten en de daarmee samenhangende regelgeving, procedures en voorwaarden (onder andere van de WAV), en kan ook op het gebied van preventie nog een slag worden gemaakt.

een asielzoekerscentrum in de buurt of er mensen beschikbaar zijn; dat men volgens CAO Land- of tuinbouw ten minste het wettelijk minimummaandloon betaalt.

⁷ Kanttekening hierbij is dat 25% van de aanvragen «arbeidsmarktrelevante» aanvragen zijn, die volledig aan de arbeidsmarkt worden getoetst. 75% wordt niet aan prioriteitgenietend aanbod getoetst en betreft tijdelijk werk op niet-reguliere plaatsen (artiesten, musici, stagiaires praktikanen, sleutelpersoneel van internationale concerns, promovendi, gastdocenten, wetenschappelijke onderzoekers, deelnemers aan uitwisselingsprogramma's, asielzoekers (voor de laatste categorie: in 1999 ruim 4 000 aanvragen).

⁸ Op grond van de Wet PMA kunnen werkgevers en uitkeringsgerechtigden in aanmerking komen voor premievrijstelling bij het verrichten van arbeid van zeer korte duur.

⁹ Uit rapporten van de Regionale Interdisciplinaire Fraudeteams (onder andere het rapport Ganzeveer van het RIF Amsterdam, uit 1997), alsmede rapporten van de Belastingdienst uit 1998 en 1999.

¹⁰ Voor de ABU is dat de Stichting Financiële Toetsing (SFT) en voor de NBBU is dit de Stichting Vrijwaring Uitzendbureaus (SVU). Sinds 1998 voert de VRO ook de controles uit voor de SFT, waarmee ABU-leden ook zijn aangesloten bij de VRO. Van de ABU-leden is circa 95% aangesloten bij de SFT, van de NBBU-leden circa 5% bij de SVU.

¹¹ In reactie op het rapport *Illegale tewerkstelling verkend* van Research voor Beleid.

¹² Bij een door de Algemene Rekenkamer steekproefsgewijs onderzoek van 100 processen-verbaal, over de periode medio 1996 – medio 1997, lag de boete per aangetroffen illegaal tewerkgestelde meestal op de ondergrens van 2 000 gulden en 21 keer daaronder. In 51 van de 100 gevallen kwam het tot een schikking met de werkgever, terwijl 9 keer tot seponering werd overgegaan. Voor de rechter kwamen 25 gevallen en werd een straf of boete opgelegd. In 2 gevallen werd de werkgever vrijgesproken. In behandeling waren nog 13 zaken. Bij door de Arbeidsinspectie in de periode 1994 t/m maart 1999 opgemaakte 104 processen-verbaal inzake illegale tewerkstelling van Poolse arbeidskrachten in de Bollenstreek, hadden de tot dan toe afgeronde zaken in 35 gevallen geleid tot een transactie (van gemiddeld 4 514 gulden), in 19 zaken tot een vonnis (van gemiddeld 5 561 gulden) en in 2 gevallen tot seponering.

¹³ In bijlage 2 is een samenvatting van het jaarverslag van het WIT opgenomen.

Bijlage 2 Lijst met afkortingen

ABU	Algemene Bond van Uitzendbureaus
CIT	Confectie Interventie Team
DIA	Dienst Inspectie Arbeidsverhoudingen
EER	Europese Economische Ruimte – dit zijn de EU-lidstaten plus Noorwegen, Liechtenstein en IJsland
FIOD	Fiscale Opsporingsdienst
GAK	Gemeenschappelijk Administratiekantoor (uitvoeringsinstelling WW en WAO)
GELA-regeling	regeling inzake gelegenheidsarbeid
GUO	
GVI	Gemeenschappelijke Verwijsindex
LISV	Landelijk Instituut Sociale verzekeringen
MOE-landen	Midden- en Oost-Europese landen
NEI	Nederlandse Economisch Instituut
OM	Openbaar Ministerie
NBBU	Nederlandse Bond van Bemiddelings- en Uitzendondernemingen
PMA	De Wet Premiereregime bij marginale arbeid
RIF	Regionaal Interdisciplinair Fraudeteam
SIOD	Sociale inlichtingen en opsporingsdienst
SFB	Sociaal Fonds Bouwnijverheid
SFT-verklaring	
SZW ministerie van	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
SVB	Sociale Verzekeringsbank
UWV	Uitvoeringsorgaan werknemersverzekeringen
VRO	Vereniging Registratie Ondernemingen
WAV	Wet arbeid vreemdelingen
WID	Wet op de indentificatieplicht
WIT	Westland Interventie Team

¹ Bijlage 1 en 2 bevatten een iets uitgebreidere weergave van de hieronder genoemde rapporten van FNV en NEI, mede omdat in deze rapporten de problematiek van illegale arbeid in de bredere context van de internationaal (arbeids)migratie wordt geplaatst en omdat er tal van voorstellen worden gedaan die nog steeds opgeld doen.

² Aanpak illegale arbeid, Algemene Rekenkamer, 1999.

³ Illegale tewerkstelling verkend, Research voor Beleid, 2000.

⁴ Economisch Statistische Berichten, november 2000.

⁵ Vacatures moeten minimaal 10 weken voor het in dienst nemen van iemand worden aangemeld bij de Arbeidsvoorzieningsorganisatie. Het aanvragen van een eventuele tewerkstellingsvergunning (namelijk voor

«buiten-EER-arbeidskrachten») indien de vacaturemelding bij de arbeidsvoorzieningsorganisatie niets oplevert) moet minimaal 5 weken voor de geschatte aanvang van het werk worden gedaan. Bij bemiddeling door de European Employment Services (EURES) moet een vacature minimaal 13 weken vooraf worden aangemeld bij de Arbeidsvoorzieningsorganisatie. De aanvraag voor een eventuele tewerkstellingsvergunning moet minimaal 8 weken voor aanvang van de werkzaamheden plaats hebben.

⁶ Voorwaarden zijn onder andere dat men moet kunnen aantonen dat men eerst over voldoende personeel beschikte; dat er sprake is van een noodsituatie; dat men eerst heeft geïnformeerd bij het arbeidsbureau, bij enkele (agrarische) uitzendbureaus, bij regionale arbeidsvoorzieningsprojecten en bij

Noot 3 (zie blz. 2564)

Feiten

1. Het Nederlandse recht laat toe dat gehuwden en geregistreerde partners, en *a fortiori* feitelijk samenwoners, een overeenkomst afsluiten van *uitsluiting* van elke

gemeenschap van goederen (koude uitsluiting).

2. De situatie in ons land laat zien dat veelal de mannen het accent leggen op betaalde arbeid en vrouwen eerder op de zorgtaken. Mannen werken vaker voltijds en vrouwen meestal, met het oog op gezinstaken, in deeltijd of kiezen voor loopbaanonderbreking.

Vaak ook stoppen vrouwen definitief met betaalde arbeid.

3. Bij echtscheiding of verbreking van de relatie is het gevolg hiervan dat de meeste vermogensbestanddelen op naam van de man alleen staan en deze dus aan hem als zijn eigendom toekomen. Zelfs zo bepaalde activa op naam van beiden staan, beschikt de financierende echtgenoot vaak over een terugvorderingsrecht.

4. Bij elk huwelijk of relatie, maar *a fortiori* bij alle langdurige relaties, leidt dit tot schrijnende onbillijke toestanden ten aanzien van de vrouw. *Mutatis mutandis* geldt hetzelfde indien de man de economisch zwakkere partner zou zijn die de zorgtaken op zich nam, maar dat komt nu eenmaal veel minder voor.

5. De rechtspraak en de notariële praktijk vangen deze onbillijkheid maar zeer gedeeltelijk op, en in elk geval onvoldoende om onaanvaardbare vermogensrechtelijke gevolgen de wereld uit te helpen.

6. Alimentatie biedt geen oplossing. In de eerste plaats niet omdat hier sprake is van rechtmatige aanspraken op vermogen. Daarnaast vormt alimentatie geen oplossing omdat naast de studie die vorige week door het ministerie inzake alimentatie is uitgebracht ook internationaal wetenschappelijk onderzoek aantoont dat echtgenoten afhankelijk van alimentatie zich in disproportionele mate onder de armoedegrens bevinden.

Stelling – Wettelijk verbod van koude uitsluiting

1. De wetgever kan niet aanvaarden dat contracten worden afgesloten die er toe leiden dat rechtmatige vermogensaanspraken worden miskend. Zoals een leeuwenbeding verboden is tussen vennoten in een zakelijke vennootschap (alle winsten voor de één en de verliezen voor de ander), kan *a fortiori* geen dergelijk beding worden aanvaard tussen partners in een intieme *partnership*

zoals huwelijk, geregistreerd partnerschap of feitelijke samenwoning. De koude uitsluiting moet daarom bij wet worden verboden.

2. Alimentatie is slechts een subsidiair vangnet, dat efficiënt moet zijn, maar dat niet in de plaats kan treden van een billijke vermogensafwikkeling.

Nadere uitwerking van de stelling

Zie A. Verbeke, «Weg met de koude uitsluiting!», WPN (Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie) 2002, nr. 6464 (3 november), p. 945-952

1. *Partnership* – Huwelijk en geregistreerd partnerschap zijn een *partnership* waarin beide partners in onderling overleg hun gezamenlijk leven organiseren en waartoe beiden een gelijkwaardige bijdrage leveren. Dit gebeurt hetzij door beroepsactiviteit buitenhuis, geheel of gedeeltelijk, hetzij door zorgtaken in het gezin, geheel of gedeeltelijk. Dit alles in talloze variaties, gradaties en fasering zoals door de partners samen beslist en overlegd.

2. *Gelijkwaardige bijdrage in relatie-aanwinsten* – Aldus levert elke partner op zijn manier een gelijkwaardige bijdrage tot de opbouw van vermogen verkregen uit arbeid (of vervangingsinkomen) tijdens de duur van de relatie. Dit zijn de relatie-aanwinsten. De partner van de eigenaar levert geen bijdrage tot goederen verworven voor de aanvang van de relatie en goederen tijdens de relatie verkregen ingevolge schenking, erfenis of testament, evenals inkomsten van voornoemde goederen.

3. *Gelijke participatie-vordering in relatie-aanwinsten* – Gelet op de gelijkwaardige bijdrage komt aan elke partner bij de verbreking van de relatie een dwingende participatievordering toe ten belope van de helft van de relatie-aanwinsten. Het betreft een obligatoire vordering, zodat de goederenrechtelijke aanspraken van de partners worden gerespecteerd.

Voorbeeld – Voorhuwelijk vermogen man = 10; voorhuwelijk vermogen vrouw = 5; schenkingen ontvangen door man tijdens huwelijk = 10; erfenis ontvangen door vrouw tijdens huwelijk = 10; aanwinsten opgebouwd door man tijdens huwelijk = 200; aanwinsten opgebouwd door vrouw = 50. De

aanwinsten op naam van de man zijn de gezinswoning, een auto en een effectenportefeuille, alles op zijn naam. De aanwinsten op naam van de vrouw zijn een buitenhuis en auto op haar naam. Al deze goederen blijven op naam van resp. man en vrouw staan en worden hen in principe toebedeeld.

Bij koude uitsluiting heeft de vrouw recht op haar voorhuwelijk vermogen van 5 en de erfenis van 10, evenals op het buitenhuis en haar auto. Met een dwingende participatievordering heeft de vrouw daar bovenop nog een vordering op de man ten belope van de helft van de aanwinsten ($250/2 = 125$) onder aftrek van aanwinsten die reeds op haar naam staan (= 50). Zij heeft aldus bijkomend recht op een bedrag ten belope van 75, haar door de man verschuldigd. Deze vordering kadert in de vermogensafwikkeling en is geen alimentatie.

4. *Dwingende participatie-vordering* – Het dwingende karakter van de participatievordering betekent dat daarvan niet bij overeenkomst kan worden afgeweken. Dergelijke wettelijke regeling moet worden opgenomen in titel 6 van Boek 1 BW.

5. *Uitzonderlijke billijkheidscorrectie* – Uitzonderlijk moet om billijkheidsredenen door de rechter een afwijking van de gelijke participatievordering kunnen worden opgelegd, zowel in mindere als in meerdere zin.

Verantwoorde en proportionele inbreuk op contractsvrijheid – De dwingende participatievordering in de relatie-aanwinsten vormt een verantwoorde inbreuk op de contractsvrijheid omdat deze (1) gebaseerd is op een verantwoorde grondslag (geleverde bijdrage, eventueel aangevuld door de vergoedings- en verzorgingsgedachte) en (2) proportioneel is, dit wil zeggen niet verder gaat dan nodig voor de realisatie van het beoogde doel. Immers, de vordering betreft enkel aanwinsten opgebouwd tijdens de duur van de relatie, zodat de participatie bij een relatie van twee jaar evenredig is met de duur van de relatie en dus minder zal bedragen dan bij een relatie die bv. meer dan twintig jaar duurde.